

**Hollolan
Liikuntapaikka-
suunnitelma
2022-2025**

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3	6. Metsä ja lähiluonto	18
2 Liikuntapalvelu ja liikkumiskysely	4	7. Yksityiset kohteet	18
3 Liikuntaolosuhteiden tavoitetilä	6	8. Kolmansien osapuolten osallistuminen liikuntapaikkojen kehittämiseen	19
4 Liikuntapaikkojen kehittämistarpeet ja toimenpiteet	7	9. Liikunnan olosuhdetarpeiden huomiointi kaavoituksessa	19
4.1. Sisäliikuntapaikat	7	10. Ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen	20
4.1.1. Uimahalli-monitoimitalo	7	10.1. Liikuntapaikkojen kehittäminen	20
4.1.2. Liikuntahallit ja –salit	8	10.2. Liikkuminen liikuntapaikoille ja liikuntapaikkojen hajautuminen	20
4.1.3. Jäähalli	10	11. Liikuntakohteiden rahoittaminen	21
4.1.4. Kuntosalit	10	12. Jatkotoimenpiteet	21
4.1.5. Muut sisäliikuntapaikat	10	12.1. Perusteet	21
4.2. Ulkoliikuntapaikat	12	12.2. Käytön ja kehittämisen keinoja	21
4.2.1. Kentät ja lähiliikuntapaikat	12	12.3. Kehittämiskohteet	22
4.2.2. Uimarannat	14	Liitteet	22
4.2.3. Ulkoilureitit ja hiihtoladut	14		
4.2.4. Retkeilyreitit	14		
4.2.5. Tulentekopaikat ja laavut	15		
4.2.6. Venesatamat ja vesistöt	15		
4.2.7. Kävely- ja pyörätiet	16		
4.2.8. Muut ulkoliikuntapaikat	16		
5. Leikkiapaikat	17		
5.1. Yleiset leikkiapaikat	17		
5.2. Koulujen ja päiväkotien leikkiapaikat sekä piha-alueet	17		

Kannen kuva: Tiirismaan talvinen maisema (Kuva: Janne Broeijer, 2017)

1. Johdanto

Liikunta on yksi miellyttävimmistä ja tehokkaimmista keinoista edistää terveyttä ja ylläpitää toimintakykyä. Liikunta on yleislääke, joka oikein annosteltuna vaikuttaa edullisesti lähes kaikkiin elimistön toimintoihin. Liikkuminen voi saada heti voimaan paremmin; mieliala kohenee, ajatukset terävöityvät, stressin tunne vähenee ja unen laatu paranee.

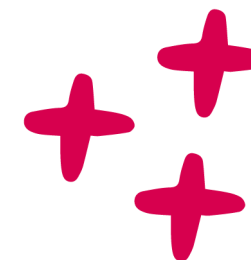
Liikuntalaki on puitelaki, joka ei tarkasti määrittele kunnan velvoitteita. Kunnalla on oikeus päättää, miten liikuntapalvelut järjestetään ja siksi on tärkeää, että kunnan päättäjillä ja virkamiehillä on saatavilla riittävästi tietoa päätöksenteon tueksi.

Yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle ainakin seuraavilla tavoilla:

- 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioiden;
- 2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta; sekä
- 3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Vuosittain kunnat ylläpitävät liikuntapalveluja yli 800 miljoonalla eurolla. Kunnat työllistävät noin 5 000 ihmistä liikuntapalveluiden eri tehtäviin. Suomessa on yli 36 000 liikuntapaikkaa, joista kunnat omistavat ja ylläpitävät noin 70 prosenttia. Suomen kunnat ovat merkittäviä liikuntapalveluiden tuottajia ja toimintaedellytysten luojia.

Tämä on Hollolan liikuntapaikkasuunnitelma, joka on laadittu yhteistyönä kunnan eri palvelualueiden kanssa. Suunnitelman tavoitteena on kehittää ja edistää kuntalaisten liikuntamahdollisuuksia. Suunnitelmaa on tarkoitus päivittää valtuustokausittain, toimenpiteitä ja olosuhteiden tilannetta päivitetään vuosittain. Suunnitelman laadintaan ovat osallistuneet konsernipalveluista Antti Anttonen, elinvoiman palvelualueelta kuntatekniikasta Esa Auranen, Pirjo-Riitta Pyysing ja Ari Rinkinen, rakennus- ja ympäristövalvonnasta Kirsi Järvinen, kaavoituksesta Henna Kurosawa ja työllisyyspalveluista Annariina Keto. Hyvinvoinnin palvelualueen liikuntapalveluista on osallistunut Auli Kasakkamäki-Heikkinen ja Hollolan Tilapalvelu Oy:stä Tuomo Vesikko.

2. Liikuntapalvelu ja liikkumiskysely 2019

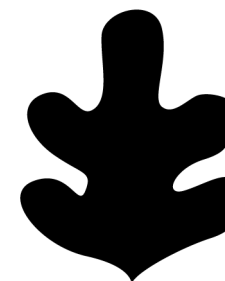
Kuntalaisten liikkumisolosuhteiden kehittäminen on tärkeää hyvinvointityötä. Hollolan kunnan tavoitteena on tukea kuntalaisten monipuolista liikkumista.

Kysely toteutettiin, jotta kunnan työntekijät ja päättäjät saisivat tietoa hollolaisten liikuntaa ja liikuntapalveluja koskevista näkemyksistä. Tavoitteena on kehittää liikuntapalveluja entistä suunnitelmallisemmin ja tarjota kuntalaisten arkeen sopivia palveluita.

Kysely toteutettiin nettikyselynä 7.3.–31.3.2019 kunnan kotisivulla. Kyselyä markkinoitiin mm. kunnan eri sosiaalisen median kanavissa. Vastaajien kesken arvottiin hyvinvointiaiheisia palkintoja ja voittajille on ilmoitettu henkilökohtaisesti. Kyselyyn vastasi 447 henkilöä.

Kyselyyn vastanneista 317 henkilöä (71 %) liikkui mieluummin omatoimisesti kuin ohjatussa ryhmässä, joita oli 130 henkilöä, 29 %) vastaajista. Mieluisin liikuntamuoto (56 % vastaajista) oli kävely ja sauvakävely ja toisena lähes yhtä suosittuina olivat uinti, vesiliikunta ja pyöräily. Vastaajien omaa liikkumista lisäisi eniten liikuntapaikkojen sijainti lähellä kotia (56 % vastaajista), mahdollisuus hyödyntää liikunta-neuvontaa ja henkilökohtaista liikunnanohjausta (38 % vastaajista) sekä mahdollisuus osallistua liikuntatapahtumiin ja lajikokeiluihin (35 % vastaajista). Ajan puute koettiin vastaajien mielestä merkittävästi suurimpana liikuntaa rajoittavana tekijänä (peräti 50 % vastaajista).

Suosituimpia liikuntapaikkoja vastaajille olivat ulkoilu- ja hiihtoreitistöt (49 % vastaajista) sekä kevyen liikenteen väylät ja uimahalli (molemmat n. 40 % vastaajista). Kyselyyn vastanneista 59 % vastasi käyttävänsä kunnan liikuntapaikkoja viikoittain. Liikuntapaikan sijainti lähellä kotia vaikutti (60 %) vastaajista päätökseen käyttää ulkoilu- tai liikuntapaikkaa. Lisäksi liikuntapaikan hyvä kunto (53 % vastaajista) ja liikuntapaikan edullinen käyttömaksu (51 % vastaajista) olivat tärkeitä tekijöitä valittaessa käytettävää liikunta- tai ulkoilupaikkaa. Kyselyyn vastanneet olivat melko tyytyväisiä liikuntapaikkojen lukumäärään, käyttömaksujen tasoon, laatuun ja viihtyisyyteen.

Kehittämisehdotuksia kyselystä nousseita

Yleisesti:

Liikuntaa lähempänä kotia

Monipuolisemmat ja nykyaikaisemmat liikuntapalvelut

Laajemmat aikataulut: liikuntaa myös iltaisin ja viikonloppuisin, työikäisille työpäivän jälkeen

Kohtuulliset käyttömaksut

Vastaajien ehdottamia:

Kunnan tilojen (koulujen liikuntasalit) maksuttoman käytön jatkaminen esim. perheiden ja kaveriporukoiden yhteistä liikuntaa varten

Parantamalla ulkoliikuntapaikkojen kunnossapitoa ja lisäämällä opasteita (mm. pysäköinti, reitit)

Paremmalla kohderyhmälähtöisellä markkinoinnilla, tiedottamisella ja tuotteistamisella kuntalaiset saavat olennaisen tiedon palveluista

Järjestämällä aikuiselle harrastusmahdollisuuden lapsen harrastuksen yhteyteen, lisäämällä perhelii-kuntaa tai järjestämällä lastenhoidon

Rakentamalla kevyen liikenteen väyliä ja parantamalla niiden kunnossapitoa

Varmistamalla esteettömyyden, esim. parkkipaikka ulko-ovien lähellä, hissit. Uimahalliin tarvittaisiin invapukuhuone ja sauna.

Kyselyyn vastanneiden vastauksien perusteella tiedottamisen tulisi olla monikanavaista. Lisäksi vastaajien yleinen toive on, että tiedon pitäisi olla ajantasaista, selkeää ja tarvittaessa myös kootusti saatavilla yhdestä paikasta.

[Linkki tuloksiin: Liikuntapalvelu- ja liikkuminen Hollolassa 2019 kyselyn tulokset](#)

3. Liikuntaolosuhteiden tavoitetilä

Liikuntaolosuhteiden tavoitetilan määrittelyssä on otettu huomioon liikuntapalvelu ja liikuntakyselyn 2019 tulokset. Liikuntaolosuhteiden ja liikuntapaikkojen arvioinnissa huomioidaan ihmisten liikkumistotumuksissa tapahtuvat muutokset ja kunnan taloudelliset resurssit. Tavoitteena on mahdollistaa kunta-laisten monipuolinen liikkuminen ja samalla huomioida taloudenhoidon asettamat reunaehdot.

Haasteena tulevaisuudessa tulee olemaan mm. talviliikuntapaikkojen, kuten hiihtolatujen ja luistelukenttien mahdollistaminen talvisäiden muuttuessa lämpimimmiksi ja vaihtelevimmiksi. Sopeutumista ilmastoon muutoksen vaikutuksiin on käsitelty laajemmin omassa kappaleessaan.

Painopistealueina liikuntaolosuhteiden kehittämisessä ovat:

- ➔ Ikäihmisten, lasten ja nuorten liikuntamahdollisuudet
- ➔ Lähiliikuntareittien ja -paikkojen toteuttaminen
- ➔ Talviliikuntamahdollisuuksien turvaaminen
- ➔ Kevyen liikenteen väyläverkosto
- ➔ Heinsuon urheilukeskus
- ➔ Ulkokuntoiluvälineet kaiken ikäisille (helposti saavutettaviin kohteisiin esimerkiksi leikkipaikkojen yhteyteen)

Toimintapuiston kuntopiiri (Kuva: Hollolan kunnan kuvapankki)

Lapset toimintapuistossa (Kuva:Hollolan kunnan kuvapankki)

4. Liikuntapaikkojen kehittämistarpeet ja toimenpiteet

Hollolassa sijaitsevat liikuntapaikat, kuten sisä- ja ulkoliikuntapaikat, kiinteistöjen ja yleisten alueiden leikkipaikat sekä yksityisten tarjoamat liikuntamahdollisuudet on kuvattu seuraavissa kohdissa sekä esitetty listauksina suunnitelman liitteinä 1-4 olevissa taulukoissa. Taulukoissa on esitetty myös arviot kohteiden korjaustarpeiden kiireellisyydestä ja kustannuksista kunnan omistamien liikuntapaikkojen osalta. Lisäksi ulkoilureiteistä, urheilukentistä (sis. koulujen kentät ja yleisurheilukentän), uima- paikoista sekä leikkipaikoista on laadittu erilliset saneeraussuunnitelmat

4.1. Sisäliikuntapaikat

4.1.1 Uimahalli-monitoimitalo

Salpakankaan kuntakeskuksessa sijaitseva Hollolan uimahalli on valoisa ja viihtyisä kaikille ikäryhmille soveltuva vesiliikuntapaikka. Uimahallissa on neljä 25 metrin rataa, joiden syvyys vaihtelee 120 –180 cm välillä, lastenallas 7 m x 17 m (syvyys 30-90 cm) sekä kaariallas (säde 10 m ja syvyys 120-150 cm). 25 metrin radoista kolme on pääosin tarkoitettu kuntouimareille ja yksi vesijuoksijoille. Kaariallas soveltuu ohjattuun vesijumpaan, koululaisten uimaopetukseen ja kaikenikäisten vapaaseen vesiliikuntaan. Lastenallas on turvallinen uinnin alkeiden opetukseen ja pienten lasten uinteihin ja leikkeihin. Lämpötila on arkisin lastenaltaassa 28 C ja isossa altaassa on 27 C.

Kiinteistön käyttöön liittyviä parannuksia on tehty vuoden 2020 aikana esimerkiksi rakennuksen kaksi ilmanvaihtokonetta ja vedenkäsittelyn puhdistinlaite (otsonaattori) sekä kiinteistöautomaatio uusittu. Kiinteistön rakenteellisen kartoituksen mukaan uimahalli-monitoimitalo on peruskorjauksen tarpeessa.

Uimahallin palveluista järjestetyssä kyselyssä kaivattiin lisää allastilaa uinnille, uimaopetukselle ja kuntouinnille. Kyselyssä toivottiin myös uimahyppyaluetta. Terapia-altaaseen kaivattiin parempia laitteistoja.

Kiinteistön rakenteellisen kartoituksen mukaan uimahalli-monitoimitalo on peruskorjauksen tarpeessa. Uimahallin hankesuunnittelu on tarkoitus tehdä vuoden 2021 aikana. Hankesuunnitelmassa esitetään vaihtoehtoina pelkkä peruskorjaus ja peruskorjaus ja laajennus. Valtuusto tekee ratkaisun näiden vaihtoehtojen pohjalta vuoden 2021 lopulla. Hankkeen suunnittelu tehdään v. 2022 ja toteutus v. 2023-2025.

Uimahallin allastila (Kuva: Auli Kasakkamäki-Heikkinen, 2020)

Uimahallin kuntosali (Kuva: Janne Broeijer, 2017)

4.1.2 Liikuntahallit ja –salit

Heinishalli (Heinsuon koulu)

Salin koko 1120,5 m², korkeus 9 m. Tila jaettavissa kolmeen lohkoon. Liikuntahallissa on teleskoop-pikatsomo, jossa 200 istuinpaikkaa. 4 pukuhuonetta ja yksi välinevarasto. Lattia on massalattia. Soveltuu useimpiin pallopeleihin ja moneen muuhun liikuntaan.

Näyttämötila toimii pienenä liikuntatilana. Parkettilattian ansioista se sopii erityisesti tanssille. Halli on uusi ja hyvässä kunnossa.

Salpahalli (Salpakankaan koulu)

Liikuntahallin koko on 1220 m² ja korkeus 9 m. Tila on jaettavissa kolmeen lohkoon. Liikuntahallissa on esiin ajettava katsomo, jossa paikkoja 518. Lisätuoleja mahdollista saada noin 200. Hallissa on 4 pukuhuonetta, 4 välinevarastoa, kiipeilyseinä ja useita välinevarastoja. Lattia on massalattia. Soveltuu useimpiin pallopeleihin ja moneen muuhun liikuntaan. Sisäänkäynti rakennukseen C2 ovesta, Opintien puolelta. Halli on hyvässä kunnossa.

Kalliolahalli (Kalliolan koulu)

Liikuntahallin koko on 599,5 m². Tila voidaan jakaa kolmeen lohkoon. Hallissa on 2 pukuhuonetta ja yksi välinevarasto. Lattia on massalattia. Tilassa ei ole katsomoa. Näyttämötila toimii suljettuna yhtenä liikuntatilana. Tilassa on parkettilattia. Tila soveltuu mm. lasten liikuntaan, voimisteluun ja tanssiin.

Halli on uusi ja hyvässä kunnossa.

Koskihalli (Hämeenkosken koulu)

Koskihalli sijaitsee Hämeenkosken pitäjässä. Liikuntahallin koko 912 m². Tila jaettavissa kolmeen lohkoon. Hallissa on yäkatsomo, 4 pukuhuonetta, kiipeilyseinä ja 3 isoa välinevarastoa. Lattia on massalattia.

Halli on hyvässä kunnossa.

Kuvat ylhäältä: Salpahalli (Janne Broeijer, 2017), Kalliolahalli (Hollolan kunnan kuvapankki), Koskihalli (Janne Broeijer, 2017)

Salpakankaan koulun pienet salit

Salpakankaan koulun B osassa sijaitsee Salpakankaan päiväkodin liikuntatila 140 m². Tilassa avattava peili, puolapuut sekä pieni avattava näyttämö. Kaksi pukutilaa ja pieni välinevarasto. Salin lattia on massalattia varustettuna joustokerroksella. Tila soveltuu hyvin kehonhuolto- tanssi- ym. ryhmäliikuntatunteihin.

Salpakankaan koulun D osassa sijaitsee Kankaankoulun sali – Areena 213 m². Salin lattia on massalattia varustettuna joustokerroksella. Tilassa on avattava peili ja puolapuut. Teleskooppikatsomossa on 109 paikkaa. Lattialla 104 paikkaa, joista pyörätuolipaikkoja 5 kpl. Salissa on yhteensä 213 paikkaa. Kaksi pukuhuonetta.

Molemmat salit ovat hyvässä kunnossa.

Kyläkoulujen salit

Pyhäniemen (257 m²), Tiilikankaan (312 m²), Herralan (240 m²), Paimelan (200 m²) ja Nostavan (200 m²) koulujen salit ovat yli 10 vuotta vanhoja, mutta kohtuullisen hyvässä kunnossa. Saleissa on pienet pukuhuoneet ja välinevarastot. Kyläkoulujen salien lattiat ovat puuta ja niitä lakataan uudelleen 3-5 vuoden välein.

Salpakankaan koulun pieni sali (Kuva:Janne Broeijer, 2017)

Paimelan koulun sali (Kuva:Janne Broeijer, 2017)

4.1.3 Jäähalli

Salpakankaan Heinsuolla sijaitseva Hollolan jäähalli (Hat-halli) on viihtyisä harjoitushalli. Katsomos-
sa on istumapaikkoja n. 350 hengelle. Hallissa on 4 pukuhuonetta. Lisäksi on saatavissa käyttöön
lisämaksusta 2 muuta pukutilaa + sauna.

Hallissa on kahvio, mutta ei jatkuvaa aukioloa. Halli on siisti ja jään laatu korkeatasoinen.

Jäähallin kylmälaitteet on ajantasaistettu v. 2019. Vesikatteen kuntoa pitää seurata.
Arvioitu uusinta-aika on n. 5-10 vuoden kuluttua. Seurojen varastotilan kunto on huono.

4.1.4 Kuntosalit

Hollolan uimahallin ja Hämeenkosken koulun yhteydessä olevat kuntosalit ovat monipuolisia perus-
kuntoilupaikkoja. Kuntosaleissa on alku- ja loppuverryttelyyn tarkoitettuja aerobisia lämmittelylaittei-
tä; kuntopyörä, soutulaite, stepperi ja juoksumatto. Lihaskunnon vahvistamiseen löytyy laitteita kes-
kivartalolle, jaloille ja käsille. Harjoittelun monipuolistamiseksi on tankoharjoittelupaikka, penkkejä
käsipainoharjoitteluun ja muita liikuntaan liittyviä välineitä.

Molemmat kuntosalit ovat kohtuullisessa kunnossa. Laitteet ovat osittain vanhoja ja vaatisivat uusin-
taa. Hämeenkosken sali on kellarikerroksessa, joka estää heikommin liikkuvien pääsyn. Sali tulisi
siirtää esteettömään paikkaan.

Uimahallin kuntosali on koettu liian pieneksi ja käyttö hankalaksi lipunmyynnin kannalta. Kuntosali
on uimahallin peruskorjauksen yhteydessä tarkoitus siirtää nykyisten toimistotilojen kohdalle ja sa-
malla rakennettaisiin kuntosalia ja monitoimisalia varten puku- ja pesuhuoneet erikseen.

4.1.5 Muut sisäliikuntapaikat

Uimahalli-monitoimitalon paini/judosali 158 m².

Soveltuu painin ja judon lisäksi monenlaiseen ryhmäliikuntaan. Käynti judosaliin on uimahallin itä-
päädyistä kierreportaat alakertaan. Ei sovellu liikuntarajoitteisille. Tilassa kaksi pientä pukutilaa ja
wc/suihkut. Tatami ja valaistus on uusittu 2017.

Jäähalli, Hat-halli (Kuva:Janne Broeijer, 2017)

Uimahalli-monitoimitalon monitoimisali 203 m².

Salissa on parkettilattia, yhdellä seinällä peili ja tanko. Tila soveltuu hyvin voimistelu- ja tanssiryhmille. Sulkapalloa ja sählyä pienimuotoisesti harrastellen, ei lentopallomahdollisuutta. Näyttämö, jonka alla on n. 90 tuolia. Siirrettävä väliseinä laajentaa tilaa käytävälle. Seinällä on erilliset valospotit ja valkokangas. Kaksi pientä pukutilaa ovat näyttämön takana.

Judosali ja monitoimisali ovat kohtuullisessa kunnossa.

Uimahallin peruskorjauksen yhteydessä monitoimisalille on tarkoitus tehdä puku- ja pesuhuoneet, jotka palvelisivat myös kuntosalia. Peruskorjauksessa on suunniteltu alustavasti, että judosalin esteetöntä pääsyä varten tehtäisiin hissi.

Sisäliikuntapaikat on esitetty liitteessä 1.

Hämeenkosken kuntosali (Kuva:Janne Broeijer, 2017)

4.2 Ulkoliikuntapaikat

4.2.1 Kentät ja lähiliikuntapaikat

Heinsuon urheilukeskus

Heinsuon urheilukeskuksessa sijaitsee suuri hiekkakenttäalue, mikä mahdollistaa mm. jalkapallon ja pesäpallon pelaamisen kesäisin. Talvisin alueen pohjoisosa toimii hiihtokisojen lähtö- ja maalialueena ja alueen eteläreunassa on ulkojääalue ja jääkiekkokaukalo. Lisäksi alueella sijaitsevat huoltorakennus, kisakeskusrakennus sekä lämmitetty luistintenvaihtopaikka. Urheilukeskuksen länsireunassa sijaitsevat tekonurmipintaiset tenniskentät (2 kpl).

Hämeenkosken urheilukenttä

Hämeenkosken urheilukentällä on nurmipintainen pallokenttä ja juoksuradat ovat tiilimurskepintaiset. Juoksuratojen pinnoite on uusittu v. 2020.

Salpakankaan koulun kentät

Salpakankaan koulun tekonurmikenttä valmistui kesällä 2020. Kentälle on piirretty rajat jalkapalloa ja pesäpalloa varten. Jalkapallokenttä on 63 m x 45 m, joka soveltuu 8 vs 8 peleihin jalkapallossa eli lähinnä nuorten ja lasten pelaamiseen sekä puulaakisarjoihin. Harjoituskenttänä se käy kaikille ikäryhmille. Pesäpallokenttä on mitoitettu junioripesäpallon mitoilla. Tenavapesäpalloa varten on merkitty lyöntipaikat ja -suunnat sekä pesät poikittain. Lyöntiharjoituksia varten on tehty useita erillisiä lyöntipaikkoja, joista lyödään poikittain kentän suuntaan nähden.

Tekonurmikentän reunassa on yleisurheilun suorituspaikkoja, päällystetty 3 ratainen 100 metrin juoksusuora ja pituushypyn, kolmiloikan ja korkeushypyn päällystetyt suorituspaikat. Tekonurmikentän yhteyteen on toivottu kahta wc-tilaa huoltorakennuksen yhteyteen.

Kentän vieressä on tekonurmella päällystetty isompi kaukalo. Koripalloa ja muita pallopelejä varten on pienempi päällystetty kaukalo.

Koulun yläpihalla on maaliseinällä varustettu hiekkakenttä.

Heinsuon kenttä talvella (Kuva: Janne Broeijer, 2017)

Salpakankaan koulun pituushyppypaikka (Kuva: Tuomo Vesikko, 2020)

Salpakankaan koulun kentät on saatu suunnitelman mukaiseen hyvään kuntoon. Jatkossa niitä on tarkoitus hoitaa ja pitää hyvässä kunnossa. Uutta rakentamista ei ole tiedossa lähivuosina.

Heinsuon koulun liikunta-alue

Heinsuon koulun pihassa on kolme erikokoista aidattua miniareenaa, joissa pintana keinonurmi.

- ➔ Suurin pelialue on 54 m X 38 m kenttä, jossa jalkapallomaalit.
- ➔ Toinen pelialue 30 m x 17 m sisältää koripallotelineet.
- ➔ Pienin areena 19 m x 11 m, jossa kiinteät pikkumaalit.

Kentät ovat hyvässä kunnossa.

Kalliolan koulu

Kalliolan koululla on suuri hiekkakenttä, joka jäädytetään talvella luistelualueeksi. Lisäksi koululla on jääkiekkokaukalo, joka kesällä toimii päällystettynä pallokenttänä mm. koripalloa varten sekä pieni hiekkatekonurmikenttä lasten pelejä varten.

Kentät ovat hyvässä kunnossa. Kaukalon tasausta korjataan jäädyttämisen helpottamiseksi.

Hämeenkosken koulu

Hämeenkoskella on hiekkakenttä ja kaukalo, joka päällystettiin kesällä 2020 hiekkatekonurmella kesäajan käyttöä varten. Kenttä soveltuu erilaisiin pallopeleihin, mm. tennis ja jalkapallo. Kentät ovat kohtuullisen hyvässä kunnossa.

Kyläkoulut

Kaikilla kyläkouluilla on hiekkakentät, jotka jäädytetään talvella. Kentät ovat koulun lisäksi tärkeitä liikuntapaikkoja myös alueiden asukkaille.

Heinsuon koulun liikunta-alue (Kuva: Tuomo Vesikko)

Kalliolan koulun liikunta-alue (Kuva: Tuomo Vesikko)

4.2.2 Uimarannat

Kunnalla on 15 uimarantaa sekä kaksi talviuintipaikkaa. Uimarannoista Messilä ja Vähä-Tiilijärvi ovat EU-rantoja. Osa uimarantojen hoidosta on ulkoistettu. Jokaiselta uimarannalta löytyy mm. pelastusrengas jokaista 100 rantametriä kohden, infotaulu, hyppykieltokyltti/kyltit laiturilla siellä, missä veden syvyys on alle kaksi metriä sekä uintialueen osoittavat poijut tai puomit, mikäli uintialue on syytä rajata esimerkiksi viereisen veneliikenteen tai virtaavan veden vuoksi. Lisäksi uimarannoilla on pukukoppeja ja wc-tiloja tarpeen mukaan. Talviuintipaikat sijaitsevat Vähä-Tiilijärvellä ja Teurojoella. Vähä-Tiiljärven avantouimareiden tilassa on vesi-wc.

Uimarantojen vedenlaatua seuraa Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä uimavesinäytteistä terveys-
densuojelulain mukaisesti.

4.2.3 Ulkoilureitit ja hiihtoladut

Kunnassa on ylläpidettäviä ulkoilureittejä (kuntoratoja) kahdeksan kappaletta, joista osa sijaitsee koulujen yhteydessä. Lähes kaikki reitit ovat valaistuja. Tiirismaan reitistö on yhteinen Lahden kaupungin kanssa. Hoidettavia hiihtolatuja on noin 100 kilometriä. Tavoitteena on kunnostaa yksi ulkoilureitti vuodessa. Ulkoilureittien suunnittelussa tulee huomioida muuttuvat ilmiöt, kuten maastopyöräilyn lisääntyminen ja näin ollen reittien monikäyttöisyys reittejä suunniteltaessa. Kunnan kotisivuilta pääsee tutustumaan tarkemmin ulkoilureitti- ja hiihtolatukartoihin.

[Linkki: ulkoilureitti- ja hiihtolatukartat](#)

4.2.4 Retkeilyreitit

Kunta on rakentanut uudistettuja, virallisia ja opastettuja retkeilyreittejä. Ensimmäinen, Tiirismaan kierros, valmistui vuonna 2018. Tämän jälkeen on linjattu, että rakennetaan yksi reitti vuodessa. Vuonna 2019 valmistui Järvien kierros – reitti ja Hämeenkosken uudet opasteet saanut Kukkolanharjun reitti. Vuonna 2020 valmistui Suoreitti, joka toteutettiin Lahden kaupungin ja Terveysmetsä-hankkeen kanssa. Vuonna 2021 toteutetaan lyhyempiä, mutta useampia reittejä, joista ensimmäinen oli Hollolan Kirkonkylässä sijaisteva Kapatuosian luontopolku. Lisäksi tehdään polku Herralan Hahmäläjärvelle, Paimelan Paimelanvuorelle ja kunnostetaan sekä opastetaan Kutajärven lintupolku. Näiden lisäksi kunta toteuttaa Portti luontoon ja elinvoimaan-hanketta, sekä osallistuu Salpausselän-Päijänteen maastoliikuntapolut- hankkeeseen, jossa toteutetaan kaksi maastopyöräreittiä. Tavoitte-

Beachvolley kenttä, Messilän uimaranta (Kuva: Heikki Koivisto)

Retkeilijät ulkoilureitillä (Kuva: Hollolan kunnan kuvapankki)

na on vähitellen rakentaa opastettua ja kartoitettua reittien verkostoa, joka vastaa lisääntyvään luontoretkeilyn tarpeeseen.

4.2.5 Tulentekopaikat ja laavut

Hollolan kunnan merkittyjä tulentekopaikkoja on 5. Kaksi kohdetta sijaitsee Tiirismaalla, toinen Martan maja- laavun yhteydessä ja toinen Pirunpesän kalliohalkeaman läheisyydessä. Salpakankaan teollisuusalueen pohjoispäässä, Tiiristuvan yhteydessä sijaitsee kolmas tulentekopaikka. Lisäksi Hämeenkoskella, Valkjärven etelärannalla sijaitsee tulentekopaikka Pessa –laavun yhteydessä ja Vesikansassa Kalliolan kuntoiluradan yhteydessä.

Tulentekopaikkojen käytettävyyden kannalta merkittävää on niistä viestiminen ja alueiden huoltotoimenpiteet. Tiirismaan tulentekopaikoista huolehtii Hollolan kunta. Tiiristuvan paikasta Tiirismaan Latu Ry ja Hämeenkosken sekä Kalliolan paikoista paikalliset kyläyhteisöt.

Laavuja on kunnalla 3 + 2. Martan kotalaavu sijaitsee Tiirismaalla kunnan omistamalla kiinteistöllä, samoin kuin Hämeenkoskella, Valkjärven etelärannalla sijaitseva laavu. Kolmas laavu, Kalliolan kuntoiluradan laavu sijaitsee yksityisen maalla, mutta liittyy kuntoiluradan virkistysalueeseen. Lisäksi on rakennettu kaksi laavua yhteistyössä kyläyhdistysten kanssa. Toinen sijaitsee Länsi-Hollolassa, Sairakkalanjärven rannalla ja toinen Miekkiössä, Miekkiön urheilukentän läheisyydessä. Nämä laavut ovat kyläläisten käytössä, mutta ovat avoimia myös kaikkien käytettäväksi.

Kehitystarve on paikkojen viestimisessä. Hollolan kunta kehittyä luontoretkeilykohteena ja tarve laajemmalle ja yksityiskohtaisemmalle viestinnälle on syntynyt. Kohteiden sijoittaminen jaettavalle kartalle on yksi konkreettinen teko, joka edistää kunnan vetovoimaisuutta. Toinen konkreettinen teko on kohteiden ylläpito ja ympärysalueiden kehittäminen mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan.

5.2.6 Venesatamat ja vesistöt

Hollolan kunnalla on vuokrattavia venepaikkoja Messilässä, Pyhäniemen Kotomäessä, Kalliolassa, Kukkilassa ja Paimelassa. Asiakas tekee venepaikkavarauksen vuosittain sähköisessä palvelussa. Venepaikkoja on yhteensä noin 420, joista laituripaikkoja on noin 300. Suurin osa paikoista sijaitsee Messilässä. Messilän satamassa on myös veneille talvisäilytysalue, johon venepaikan lunastaneilla on mahdollisuus jättää vene talvisäilytykseen, mikäli alueella on tilaa. Messilän satamassa otetaan

Martan maja Tiirismaalla (Kuva: Annariina Keto)

Messilän satama (Kuva: Anu Juuri, 2020)

vastaan kiinteiden jätteiden lisäksi myös veneiden pilssi- ja septitankkivesiä. Messilän ranta-alueelle on asemakaavatyö käynnissä, jolla tulee olemaan vaikutuksia myös sataman toimintoihin ja alueen maankäyttöön.

4.2.7 Kävely- ja pyörätiet

Hollolan kunnan ylläpitämien yhdistettyjen jalankulku- ja pyöräteiden määrä v. 2020 lopussa oli noin 78 km, joista noin 58 kilometriä on päällystettyjä. Lisäksi ELY-keskuksen ylläpitämiä väyliä kunnan alueella on noin 26 km.

4.2.8 Muut ulkoliikuntapaikat

Kunnan alueella on useita pienempiä ulkoliikuntapaikkoja. Skeittipaikat (Salpakangas ja Hämeenkoski), frisbeegolf -radat (Nostava, Salpakangas ja Kukonkoivu) sekä pääkirjaston vieressä sijaitseva toimintapuisto, jossa on lasten leikkipuistovälineitä ja aikuisten ulkokuntolaitteita. Ulkokuntoilulaitteita löytyy myös Hollolan raitin varrelta, Vähä- ja Keski-Tiilijärven välistä, Heinsuolta ja Hollolan kirkonrannasta. Lisäksi on kahdet kuntoportaat, jotka sijaitsevat keskustan supassa sekä Heinsuon urheilukeskuksen yhteydessä. Kalliolan ulkokuntosali valmistui Kalliolan koulun kentän yhteyteen kesällä 2021.

Kuvat vasemmalta: Toimintapuisto (Kuva: Ari Rinkinen), Kalliolan frisbeegolf-rata (Kuva: Hollolan kunnan kuvapankki)

5 Leikkipaikat

5.1 Yleiset leikkipaikat

Kunnan hoidossa on yhteensä 36 leikkipaikkaa, joista 24 sijaitsee Salpakankaan alueella, 4 Vesikansan alueella, 3 Hämeenkoskella, 1 Herralassa, 1 Nostavalla, 1 Messilässä, 1 Pyhäniemessä ja 1 Kirkonkylällä.

Leikkipaikoilla on monenlaisia välineitä keinumiseen, kiipeilyyn, tasapainoiluun, liukumiseen ja hiekkaleikkeihin. Useimmilta paikoilta löytyy välineitä taaperoista kouluikäisiin. Kolmelta leikkipaikalta (Kirkonranta, Toimintapuisto ja Kankaanaukio) löytyy edellä mainittuja ulkokuntoiluvälineitä.

Leikkipaikkojen välineitä kunnostetaan turvatarkastuksissa ilmenevien puutteiden mukaisesti. Peruskunnostuksia tehtäessä uusitaan välineitä ja kunnostetaan vielä käyttökelpoisia siten, että ne täyttävät turvallisuusnormit. Eri ikäryhmien tarpeet huomioidaan kunnostuksien yhteydessä. Leikkipaikkojen kunnostussuunnitelma liitteessä XX.

5.2 Koulujen ja päiväkotien leikkipaikat sekä piha-alueet

Koulujen ja päiväkotien yhteydessä on leikkipaikkoja, jotka ovat iltaisin ja viikonloppuisin myös muiden asukkaiden käytössä. Leikkipaikkojen kunto ilmenee liitteestä 3. Kehittämistoimena on lähivuosina vanhojen kalusteiden uusinta ja korjaaminen. Turva-alueita uusitaan ja korjataan tarpeen mukaan.

Leikkipaikat on esitelty liitteessä 3.

Soramäen päiväkodin leikkipiha (Kuva:Janne Broeijer, 2017)

Salpakankaan päiväkodin leikkipiha (Kuva:Janne Broeijer, 2017)

6 Metsät ja lähiluonto

Luonnossa liikkuminen on lisääntynyt viime vuosina. Myös liikkumisen tavat ovat monimuotoistuneet. Kävely, retkeily, polkujuoksu, hiihto, lumikenkäily ja maastopyöräily ovat lisääntyneet. Luonnon hyvinvointi- ja terveysvaikutukset tunnetaan jo laajalti.

Hollolaan on rakennettu viime vuosina uusia ulkoilureittejä. Jatkossakin panostetaan merkittyjen reitien tekemiseen erityisesti asutuksen läheisyyteen. Liikkumisen ohjaaminen merkityille reiteille säästää luontoa kulumiselta. Reittejä suunniteltaessa huomioidaan luonnonsuojelullisesti herkäät kohteet, taukopaikkojen tarve sekä pysäköinnin, käymälän ja jätehuollon tarve.

Osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä selvitetään mahdollisuutta perustaa Hollolaan terveysmetsä. Tavoitteena on syventää luontoyhteyttä ja näin vahvistaa luonnon asemaa elämänhallinnan ja -ilon lähteenä. Yhtenä esimerkkinä voidaan mainita kuntakeskuksen Salpa-suppa. Lähellä sijaitsee terveysasema, koulu, asutusta ja palveluja. Kohde on hyvin saavutettava. Supan pohjalle vie juoksuportaat ja rinteen reunalle on rakennettu näköalatasanne, johon pääsee esteettömästi. Vuoden 2021 aikana toteutetaan konkreettinen hyvinvoinnin retkeilykohde, jossa korostetaan metsän hyvinvointivaikutuksia. Tämä kohde sijaitsee Tiirismaan päällä ja ei näin ollen korvaa mahdollisesti perustettavaa terveysmetsää vaikeamman saavutettavuutensa takia. Kohde on kuitenkin tarkoitettu rauhoittumiseen ja astien herkistämiseen vanhan arboreettumin ympäröimänä.

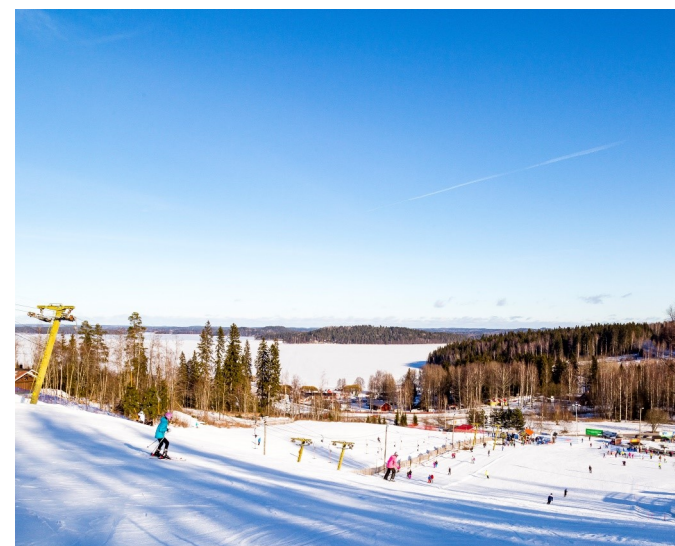
7 Yksityiset kohteet

Kunnan tarjoamien liikuntamahdollisuuksien lisäksi Hollolassa toimii yksityisiä liikuntapalvelujen tarjoajia. Tunnetuimpia ovat lasketteluun, golfiin ja leiriytymiseen panostaneet Messilän yritykset. Kunnan alueella on myös useita kuntokeskuksia, ratsastustalleja ja ampumaratoja.

Puolustusvoimain alueella Hälvälässä on ampuma-alue, jossa on ratoja mm. pistooli, haulikko ja kivääriammuntaan. Lisäksi alueella on asfaltoitu rullahiihtorata n. 2,5 km, jota talvisin voidaan käyttää ampumahihtokilpailun ratana. Rullahiihtoradan käyttö vaatii erityisluvan.

Salpa-Suppa (Kuva: Hollolan kunnan kuvapankki)

Messilä (Kuva: Janne Broeijer, 2017)

8 Kolmansien osapuolten osallistuminen liikuntapaikkojen kehittämiseen

Yleisesti käytettyjä liikuntapaikkoja on rakennettu myös kolmannen sektorin toimesta. Aktiivisimpia ovat olleet liikuntaa järjestävät yhdistykset. Hollolan frisbeegolfradat on pääasiallisesti rakennettu lajin harrastajien toimesta kunnan maa-alueille. Huolto ja puhtaanapito on käyttäjien vastuulla.

Polkuverkosto eri puolilla Hollolaa on vahvistunut ja kasvanut suunnistajien, pyöräilijöiden ja polkujuoksijoiden toimesta. Lajien harrastajat ovat omalla toiminnallaan laajentaneet reitistöä ja lisänneet saavutettavia kohteita. Reitistöt eivät ole merkattuja vaan niissä liikutaan ja käyttäydytään jokamiehen oikeuden sallimissa rajoissa.

Suunnistuskarttoja on tehty eripuolille Hollolaa suunnistusta järjestävien yhdistysten toimesta. Karttoja saa käyttöönsä osallistumalla iltarasteille tai hankkimalla kartan suunnistusseuralta. Hollolan Salpakankaan lähiulkoilumetsistä löytyy myös kiintorastirata, Mobo suunnistusrata. Kartta on mobiiliversiona ja sen voi tulostaa Hollolan nettisivuilta löytyvän linkin kautta. Rataa suunnistetaan perinteiseen tapaan kartan ja kompassin avulla.

Hollolan vesistöt houkuttelevat liikkumaan meloen, soutaen ja luistellen. Teurojoen melontareitti kulkee kauniiden hämäläismaisemien reunustamaa jokiuomaa pitkin alavirtaan Kärkölän Mommilanjärvelle saakka. Melontareittinä käytetään 17 km matkaa Hämeenkoskelta padolle saakka. Luhdanjoki on osa Porvoonjoen pääuomaa, joka virtaa runsaan kymmenen kilometrin matkan Hollolan Nostavan ja Orimattilan Luhtikylän välillä. Reitti on melottavissa vain keväällä, kun vesi on korkealla. Retkiluistelua harrastetaan omatoimisesti Vesijärvellä.

9. Liikunnan olosuhdetarpeiden huomiointi kaavoituksessa

- ➔ Olemassa olevia liikuntapaikkoja pyritään huomioimaan kaavoituksessa
- ➔ Asemakaavoissa osoitetaan viheralueita ja kulkureittejä viheralueilla ja viheralueiden välillä
- ➔ Usein tietoa esim. tärkeiksi koetuista reiteistä saadaan asukkailta kaavatyön yhteydessä
- ➔ Kaavoituksen ja liikuntapalveluiden yhteistyön kehittäminen

Melojia Vesijärvellä (Kuva: Arja Virolainen)

10 Ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen

10.1 Liikuntapaikkojen kehittäminen

Etelä-Suomessa talvet tulevat jatkossa muuttumaan katkonaisiksi. Talviurheilu siinä muodossa, kuin me sen tunnemme, saattaa olla päättymässä.

Liikuntapaikkoja suunniteltaessa huomioidaan, että ulkoliikuntapaikat ovat käytettävissä ja turvallisia talvella myös silloin, kun jäätä tai lunta ei ole ja on pimeää. Yksityisiä toimijoita kannustetaan etsimään uusia liikkumisen muotoja vähälumisessa ja pimeässä talvessa.

Myöhemmässä vaiheessa selvitettäviä asioita voivat olla esimerkiksi keinolumesta tehdyn hiihtoladun ja ulkotekojääradan rakentaminen.

Ulkoilureittien osalta suunnittelussa huomioidaan se, että myös lumettomina talvina reittejä voidaan käyttää ulkoiluun, esimerkiksi patikointiin, polkujuoksuun ja maastopyöräilyyn.

Varautumisessa huomioidaan liikuntapaikkojen hyvä saavutettavuus sekä kohteiden matkailukäyttö. Jo nyt pääkaupunkiseudulta tullaan patikoimaan, hiihtämään ja retkiluistelemaan Hollolan seudulle. Hiihtoladuissa esimerkiksi kattaminen voi lisätä käytettävyyttä. Tekojääradassa riittävän suuri koko mahdollistaa esimerkiksi rataluistelun sekä mailallisten ja mailattomien alueiden erottamisen.

10.2 Liikkuminen liikuntapaikoille ja liikuntapaikkojen hajautuminen

Yleensä suurin hiilijälkeen vaikuttava tekijä on liikenne. Se, miten liikuntapaikolle matkustetaan, vaikuttaa kokonaisuutena paljonkin siihen, miten ympäristöystävällistä kyseinen liikkumismuoto on. Hollolan liikuntapaikkoja suunniteltaessa huomioidaan se, että liikuntapaikat sijoitetaan lähelle asutusta. Suunnittelussa selvitetään julkisen ja kevyen liikenteen käyttömahdollisuudet ja suositaan niitä. Lisäksi liikkujille viestitään ympäristöystävällisestä liikkumisesta.

Talviliikuntaa Heinsuon koulun pihalla (Kuva: Niina Hörkö)

11 Liikuntakohteiden rahoittaminen

Liikuntapaikkojen ja -alueiden perusrahoitus tulee kunnan budjettirahoituksen kautta, niin ylläpidon kuin investointienkin osalta. Tämän lisäksi on mahdollista hakea hankkeiden toteuttamiseen rahoitusta eri kanavien ja projektien kautta. Kohteen sijainti ja ympäristö, sekä käyttötarkoitus vaikuttavat hankerahoituksen hakuun ja mahdollisen rahoittajan valintaan. Mahdollisia rahoittajia voivat olla esimerkiksi paikallinen Leader rahoittaja Etpähä Ry, Museovirasto, Hämeen Ely-keskus, maakuntaliitto tai erilaiset ohjelmat. Lisäksi aluehallintovirasto päättää avustuksista hankkeille, joiden kustannusarvio on enintään 700 000 euroa (alv 0 %). Kustannuksiltaan yli 700 000 euron hankkeista avustuspäätökset tekee opetus- ja kulttuuriministeriö.

Hollolan kunta kuuluu Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimukseen. Sopimus on voimassa 2021-2031. Sopimuksen mukaan rahoitusta voidaan hakea mm. pyöräilyverkon kehittämiseen. Hollolassa erityisen tärkeä toteutuskohde on puuttuva Rantatien kevytväylä välillä Messilä-Pyhäniemi.

Rahoitettaviin kohteisiin vaikuttaa suuresti valittu näkökulma. Tulevaisuudessa tullaan edistämään lisää osallistavaa toimintaa ja näin ollen käyttäjäryhmien osallistaminen suunnitteluun ja työhön avaavat mahdollisuudet hakea osallistavan toiminnan hankerahoitusta.

12 Jatkotoimenpiteet

12.1 Perusteet

Toimenpiteiden ja kehittämisen painopisteinä ovat kohteet, joilla saavutetaan suurimmat vaikutukset. Kohteet vastaavat mahdollisimman monen kuntalaisen tarpeisiin ja ovat helposti saavutettavissa.

12.2 Käytön ja kehittämisen keinoja

Liikuntapaikkojen käytössä ja kehittämisessä voidaan hyödyntää Jyväskylän yliopiston hallinnoimaa Lipas- järjestelmää (Lipas Liikuntapaikat.fi, jossa on esitetty ajantasaiset tiedot julkisista liikuntapaikoista). Uimahallin tiedot löytyvät uimahalliportaali.fi -sivustolta ja lisäksi paikkatietoaineistoa voidaan hyödyntää asukasmäärien (ml. ikäjakautuminen) selvittämiseksi liikuntapaikkojen sijainnin optimoimiseksi. Lisäksi kohteiden sijaintitiedon saavutettavuutta voidaan parantaa karttapalvelun avulla ja mobiilikarttoja kehittämällä.

12.3 Kehittämiskohteet

Nopeasti käyttöön otettavat toimenpiteet (< 5 v.):

- ➔ Ulkokuntoilupaikkojen toteutus eri ikäryhmille leikkipaikkojen yhteyteen selvitetään leikkipaikkojen kunnostussuunnitelmien yhteydessä (mm. tilatarve)
- ➔ Ulkokuntosali Hämeenkoskelle
- ➔ Uimahalli ja kuntosali
- ➔ Heinsuon urheilukeskuksen kehittäminen (yleissuunnitelma)
- ➔ Pumptrack, mahdollisesti ulkokuntosalin läheisyyteen
- ➔ Selvitetään uimarantojen wc-tilojen kehittämistarpeet

Pitkän aikavälin kohteet (yli 5 v.):

- ➔ Tekojääradan mahdollisuuksien selvittäminen
- ➔ Lumetusjärjestelmän hankkiminen (lumitykit)
- ➔ Kevyen liikenteen väylähankkeiden edistäminen yhdessä ELY-keskuksen kanssa (maantiet)
- ➔ Ulkokuntosali Nostavalle
- ➔ Yleisurheilun olosuhteiden kehittämissuunnitelman toteutus (sis. tekojäärataselvityksen)

Liitteet: Luettelot liikuntapaikoista

Liite 1, sisäliikuntapaikat 2020

Liite 2, ulkoliikuntapaikat 2020

Liite 3, leikkipaikat 2020

